

Л.В. Гуцаленко

*Кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри аудиту та державного контролю*

Вінницький державний аграрний університет

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ДОТАЦІЙ ДЕРЖАВИ

***Анотація.** Проведено критичну оцінку фінансового стану сільськогосподарських підприємств Вінницької області. Визначено залежність сільськогосподарських підприємств від дотацій держави.*

***Ключові слова.** Державні асигнування, дотації, субсидії, рентабельність, прибуток.*

Постановка проблеми. Історичний досвід та практична діяльність сільськогосподарських підприємств України та зарубіжних країн підтверджують про неможливість існування без підтримки держави в вигляді дотацій та субсидій. Об'єктивно оцінюючи ситуацію, держава повинна вжити додаткових заходів щодо запровадження ринкових механізмів підтримки сільськогосподарських товаровиробників, які застосовуються в інших країнах – членах СОТ. Враховуючи високий рівень лібералізації торгівлі між країнами – членами СОТ, більш виважено слід оцінювати конкурентне середовище на світовому продовольчому ринку, в якому доведеться конкурувати вітчизняному сільському господарству. Так підтримка сільськогосподарських виробників у США становить 10% вартості сільськогосподарської продукції, в країнах Європейського Союзу – 25, Японії – 40%. Крім того в США й багатьох інших країнах при значно вищій купівельній спроможності населення застосовуються субсидії споживачам, діють урядові програми щодо підтримки експорту

сільськогосподарської продукції. [1, С.31-32)]

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам теоретичного та практичного забезпечення державною підтримки сільського господарства та їх обліку присвячені праці М.Азарова, А.Бабенка, О.Гудзь, М.Дем'яненка, В. Жука, Т.Єфіменка, П.Лайка, Ю. Лузана, Л. Тулуша, М.Чумаченка та інших.

Метою статті є здійснення критичної оцінки фінансовогостану сільськогосподарських підприємств Вінницької області та їх залежності від дотацій держави.

Виклад основного матеріалу досліджень. Забезпечення виконання державних цільових програм фінансової підтримки підприємств АПК Вінницької області залишається одним із пріоритетних завдань головного управління та управлінь агропромислового розвитку райдержадміністрацій.

Фінансова підтримка агропромислового комплексу Вінницької області за рахунок коштів обласного бюджету здійснювалась по семи обласних програмах на які отримано в 2008 р. 9,9 млн. грн., що у 2,8 рази більше ніж у 2006 році.

Згрупувавши та провівши аналітичні спостереження статистичних даних приведених даних наведемо динаміку змін, щодо фінансової підтримки аграрного сектору Вінницької області за цільовими програмами в період 2001-2008 років. (рис.1)

Визначені темпи росту дають можливість виявити різні коливання та зміни, що мали місце за різними діючими програмами. Особливо слід відзначити зміни щодо цільових програм підтримки галузі тваринництва та рослинництва, які значно зросли в 2008 році порівняно з 2001 роком (рис. 2).

Зрозуміло, що спрямування в аграрну сферу економіки значних державних коштів повинно супроводжуватись заходами, спрямованими на забезпечення дієвого обліку та контролю за розподілом бюджетних асигнувань, їх цільовим і ефективним використанням товаровиробниками. [5, (С.5)]

Тоді виникає питання: яким чином отримані дотації будуть впливати на формування доходів сільськогосподарських підприємств, а в послідуєчому на їх кінцевий фінансовий результат та рентабельність?

Рис. 1. Державні цільові програми підприємств АПК Вінницької області за період 2001-2008 р.р.(тис. грн.)

Рис. 2. Темпи росту 2008 р. до базового періоду за державними цільовими програмами, за якими надавалась фінансова підтримка підприємствам АПК Вінницької області, %.

Відомий російський вчений Соколов В.Я. з цього приводу відзначає: « Безкоштовне одержання коштів не можна розглядати як прибуток, оскільки це не факт – дія, а факт - подія. Активи підприємства в такому випадку збільшуються не завдяки зусиллям колективу працівників підприємства, а окрім цих зусиль (якщо адміністрація й доклала зусилля щодо «вибивання коштів, то це зусилля «дипломатії», а не господарські)» [6].

Дослідження проведені професором Дем'яненком М.Я. свідчать, що сільськогосподарські підприємства України, починаючи з 2000 року, досягли позитивного фінансового результату тільки завдяки фінансовим преференціям. [3, С.19]

Як наслідок такого результату є рентабельність діяльності сільського господарства у Вінницькій області зокрема (таблиця 1)

Таблиця 1

Рентабельність діяльності підприємств сільського господарства, мисливства, лісового господарства Вінницької області (відсотків)

Результати діяльності	Роки						Зміни 2007 р. до 2000 р.
	2000	2003	2004	2005	2006	2007	
Рентабельність всієї діяльності	-	1,0	6,2	5,7	3,8	6,5	+6,5
Рентабельність операційної діяльності	6,4	5,1	10,8	10,0	8,4	13,1	+6,7

Таблиця складена автором на основі статистичних даних [Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 рік (с.78,80)]

Аналіз приведеної інформації в таблиці 1 дає можливість зробити висновок про ефективне господарювання сільськогосподарських підприємств Вінницької області, оскільки рентабельними є як їх операційна діяльність так і вся діяльність в цілому та має тенденцію до зростання.

На підставі таких даних економісти журналістського спрямування

роблять занадто оптимістичні висновки, прогнози. Стверджується, що ситуація у сільському господарстві помітно змінилася... У зв'язку із зростанням цін на продовольство у світовому масштабі вперше за багато десятиріч сільське господарство стає не просто рентабельною, а понад рентабельною галуззю. [3, С.19]

Виникає питання чи є правдивими дані статистичних довідників, де рівень рентабельності зростає в той час коли всі інші показники мають тенденцію до зниження.

Аналіз статистичних даних, що представлено на рис.3 дає можливість зробити висновок, що частка фінансових результатів підприємств сільського господарства Вінницької області в складі фінансових результатів сільськогосподарських підприємств України з кожним роком зменшується, що свідчить про недостатній рівень фінансових ресурсів та вплив економічної ситуації в державі, а також невідповідність цінової політики між ресурсами, що використовуються у виробничій діяльності підприємств та цінами на сільськогосподарську продукцію як рослинництва так і тваринництва.

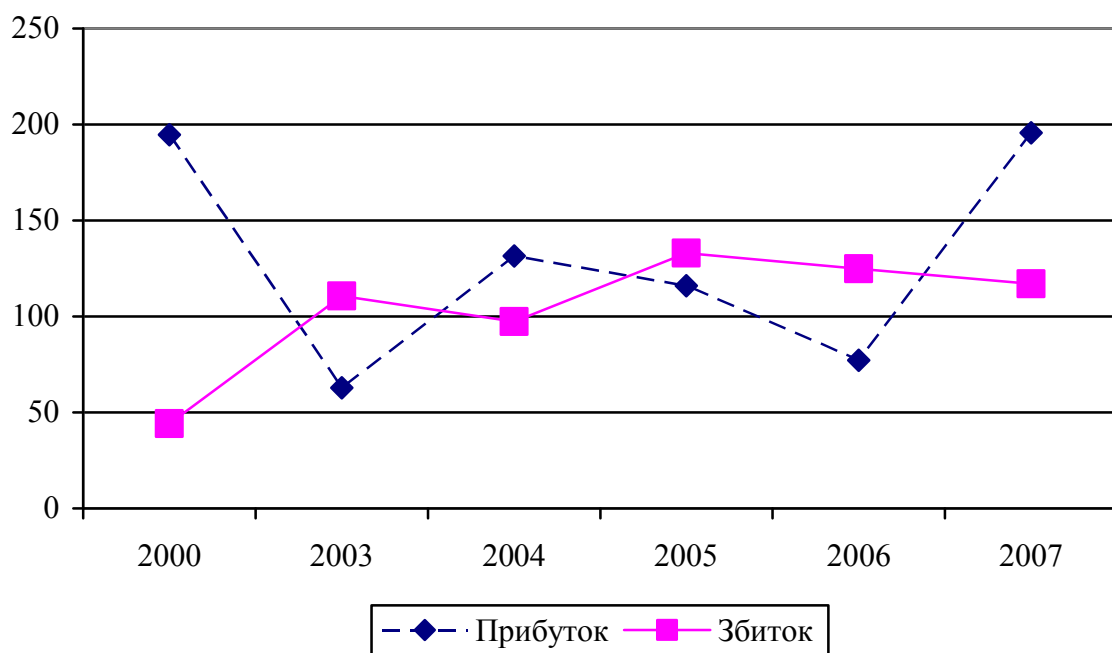

Рис.3. Прибутки та збитки отримані сільськогосподарськими підприємствами України, млн. грн.

Як відомо прибутковість (profitability) – це здатність отримання прийняттого рівня прибутку. Для забезпечення належного управління діяльністю підприємства, в т.ч. сільськогосподарського, досягнення прибутковості є найважливішою метою керівника.

На думку Б. Нідлза, Х. Андерсона та Д. Колдуелла прибутковість вимірюється за допомогою п'яти показників: 1) рентабельності, 2) фондівіддачі, 3) фондорентабельності, 4) квоти власника і 5) прибутку з капіталу. [4, С.126]

Вище перераховані чинники мають безпосередній вплив на результати діяльності сільськогосподарських підприємств, зокрема у Вінницькій області (таблиця 2).

Таблиця 2

Прибуткові та збиткові підприємства сільського господарства, мисливства, лісового господарства Вінницької області (у відсотках до загальної кількості підприємств)

Результати діяльності	Роки						Зміни 2007р. до 2000 р.
	2000	2003	2004	2005	2006	2007	
Прибуткові підприємства	72,4	62,6	65,0	64,5	69,5	73,3	+0,9
Збиткові підприємства	27,6	37,4	35,0	35,5	30,5	26,7	-0,7
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	X

Таблиця складена автором на основі статистичних даних [Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 рік. (с 72, .74)]

Аналіз даних таблиці 2 дає можливість зробити висновок, що на протязі досліджуваного періоду спостерігалися незначні коливання між питомою вагою прибуткових та збиткових підприємств сільського господарства. Їх частка в 2007 році майже ідентична пропорції, що мала місце в 2000 році. Для підтвердження наших тверджень розглянемо результати наших досліджень за допомогою рис. 4.

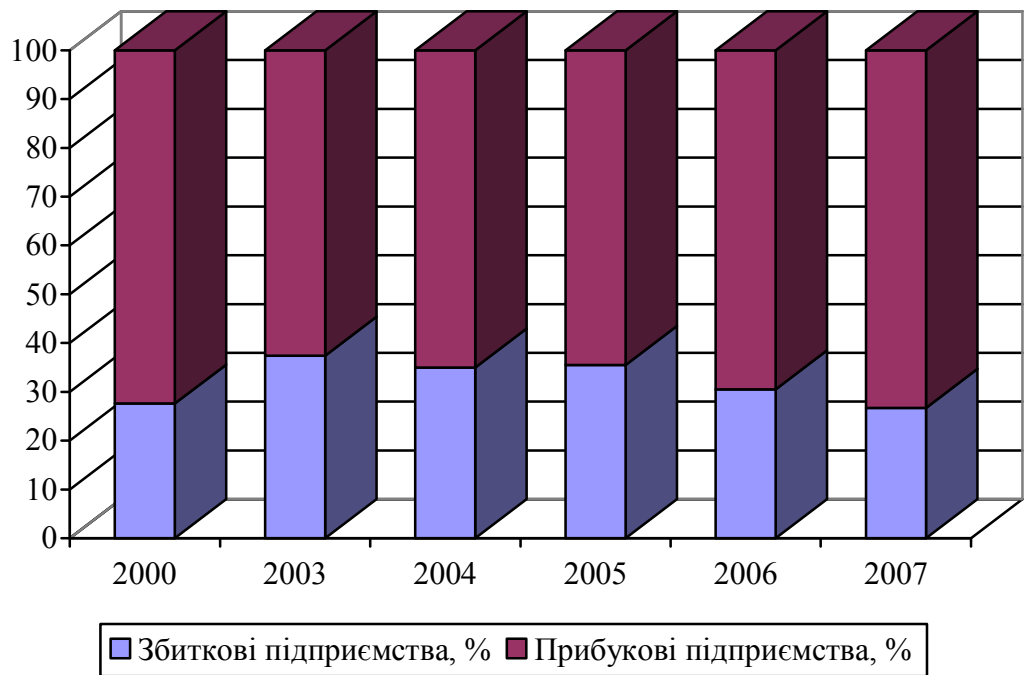

Рис. 4. Структура питомої ваги прибуткових та збиткових сільськогосподарських підприємств Вінницької області\

Така ситуація не свідчить про покращення та ефективність господарювання підприємств аграрної сфери, їх стабільність та перспективи розвитку, а навпаки насторожує.

Включення дотацій та субсидій отриманих сільськогосподарськими підприємствами до своїх доходів призвело до того, що «по-перше, одержані у такий спосіб дані є не зіставними між окремими сільськогосподарськими підприємствами, оскільки у них різні можливості щодо одержання фінансової підтримки; по-друге – такий результат призводить до викривлення інших економічних показників, їх незіставності.» [3, С.19]

Ефективність державної підтримки сільськогосподарським підприємствам може бути досягнута, якщо бюджетні кошти виділятимуться прозоро та прогнозованими, наперед інформованими напрямами та постійній довготерміновій основі та у точно передбачених обсягах. [2, С.11]

Висновок. Як свідчать приведені статистичні дані держава з кожним роком збільшувала кількість програм для здійснення бюджетних відшкодувань сільськогосподарським товаровиробникам. Однак,

представлені аналітичні дані засвідчують про те що їх недостатньо. Представлена інформація наглядно підтверджує наші переконання, що інформація бухгалтерського обліку з отриманих фінансових результатів з врахуванням державної підтримки не відображує реального фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Вчені економісти-аграрники консолідують сили на пріоритетні напрями розвитку сільського господарства. Економіка АПК, 2008, №5 - С.30-33.
2. Гудзь О.Є. Сучасний вимір фінансового забезпечення виробничої діяльності агроформувань // Облік і фінанси АПК.- 2008.- № 2.- С.8-12
3. Дем'яненко М.Я. Фінансові чинники формування доходів у сільському господарстві //- Економіка АПК, 2008, №5, С.18-20
4. Нидлз Б. и др.. Принципы бухгалтерського учета / Б. Нидлз, Х.Андерсон, Д. Колдуэлл: Пер. С англ./ Под ред..Я.В.Соколова.- «-е узд.- М.: Финансы и статистика, 1994.- 496 с.: ил.- (Серия по бухгалтерському учету и аудиту)
5. Облік державної підтримки агропромислового виробництва: Навчальний посібник / За ред.. Лузана Ю.Я., Жука В.М., Герасимука І.В.- К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007.- 324 с.
6. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета.-М.: «Финансы и статистика».- 2005 - 496 с.